

Chaloupecký má nespornou zásluhu, že byl prvním badatelem, který věnoval se vyličení dějin Slovenska, země, která náležela k českému státu, právě z tohoto hlediska. Východiskem práce jest století XIII., století mohutných změn, které právě přinášely sebou zánik oněch specifických znaků samostatného vývoje Slovenska oproti Maďarsku. Autor opíraje se o toto století vniká do doby starší. Zdá se nám, že právě proto, že Chaloupecký omezil se až do XIII. stol. vznikl úkol nový, ukázati totiž, zda a jak i ve stoletích pozdějších objevuje se samostatná individualita Slovenska, zvláště v dějinách sociálních a právních.

Dílo vzbudilo pozornost. To dokazuje i obsáhlá kritika díla napsaná prof. Kadlecem do Průdů roč. IX. č. 1. a 2. Prof. Kadlec nejlépe byl povolán, aby ocenil dílo Chaloupeckého. Hodnotí je velmi příznivě. Vytýká však autorovi některé vady. Jsou dvojího celkem druhu: jedny vznikly podle mínění Kadlecova z chybného filologického výkladu topických názvů a druhé vznikly zvláště v části, pojednávající o správě Slovenska tím, že autor nepovšiml si výsledků dosavadního badání. Nelze popřít, že filologie hraje v nejstarších dějinách velkou úlohu. Kdo odváží se k výkladům na jejím podkladě, musí býti velmi dobře připraven. Může pak dojít k dalekosáhlým výsledkům. Větší význam mají výtky Kadlecovy, pokud jde o vady druhého druhu. Nikdo zajisté nepochybuje o významu studia přímo pramenného. Ale nelze se na ně omeziti tam, kde o řešení úkolu jest obsáhlá již literatura, která daný předmět probírá z několika hledisek. Je pak velmi pochopitelné, že autor, který tak činí, dopouští se i vad, kterých by se mohl jinak vyvarovati. Recenze Kadlecova pak sama přináší některé nové poznatky vzniklé na základě studia topických názvů, zvláště zajímavé pojednání o hradech černých a bílých.

Chaloupecký odpověděl na kritiku Kadlecovu replikou v Prúdech roč. IX. č. 4. Není spokojen s jeho kritikou. Nesouhlasí zvláště s míněním, že Slovensko bylo na poč. 13. stol. hojně osídleno. Brání svůj výklad, že comes curialis = služný dvorský, dále obhajuje svůj výraz pristalec. Hájí svého mínění o usídlení Slovanů bulharských a slibuje zvláštní pojednání o tomto předmětu. Konečně probírá jména některých míst a obhajuje svůj filologický výklad. Zmiňuje se také o metodě při svém badání. Upozorňuje, že pracuje nejprve na základě pramenů a pak teprve obrací se k literatuře.

Na tuto kritiku kritiky odpověděl Kadlec v 5. čís. Průdů. Zdůrazňuje badání přímo pramenné, ale klade důraz i na prostudování literatury, která zpracovává danou otázku. Obhajuje tím vlastní svou metodu badání. Probírá opět některé filologické výklady Chaloupeckého a kritikuje je. Ukazuje, že některé neobstojí. Znovu potírá mínění Chaloupeckého o výkladu názvu comes curialis. Ukončuje také svou polemiku.

Kniha Chaloupeckého i kritika a polemika Kadlecova poskytly vděčnou látku k novému badání. Dávají v mnohých otázkách přímo podněty. Jsou tudíž velmi cenné nejen svým obsahem, nýbrž právě těmito podněty.

Rauscher.

Karel Chochole-Dr. Tomáš Bednář: Přehled ustanovení kolkových a poplatkových v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. — Praha 1925. — Státní tiskárna. — 8°. — Stran 135. — Brož. 10.— Kč. — Zákonem č. 54 z roku 1925 nastaly některé změny v poplatkovém právu a sazebníku; pravidelně zákony poplatkové vůbec bývají nepřehledné, a proto autoři knížky snažili se předpisy tyto uvésti v systém spolu s ustanoveními dřívějšími. Možno říci, že snaha tato se jim v plné míře podařila, a že v knížce malé, však důkladné a přehledné, sestavili stručně systematiku poplatkového práva, z níž každý může čerpati poučení ve spleťtých ustanoveních poplatkových. Kniha obsahuje pouze ustanovení platné v zemích historických. Ač přesahovalo by to rámec knihy, doporučovalo by se pojetí do ní i ustanovení o nejdůležitějších dávkách obecních, pokud mají platnost v celém státě, jako zvláště o dávce z přírůstku

hodnoty nemovitostí a dávec ze zábav, jež mají praktickou i faktickou důležitost poplatků státních. Knihu pro její hodnotu i láci (Kč 10.—!) možno všele doporučiti praktickým právníkům. dnk.

Pěťadvacet let Akciové společnosti dřívě Škodovy závody v Plzni. Tato publikace, kterou Škodovy závody vydaly na oslavu svého pětadvacetiletého trvání co akciová společnost, není důležitou jen pro firmu a její obchodní přátele, nýbrž pro světový význam Škodových závodů jest velmi poučnou i pro všecku národohospodářskou veřejnost. Jest zde podán vývoj i nynější stav závodů, jež patří k největším kovo-průmyslovým podnikům celého světa a které mohou sloužiti co typ pro studium poměrů moderního velkopřůmyslu. Publikace obsahuje tři části: v prvé se popisuje vývoj společnosti, její závody, jejich výroba atd., spolu s krásnými leteckými snímky. V části druhé jsou diagramy, zvláště zajímavé k svrchu naznačenému studiu, ak sluší upozorniti na diagramy ohledně rozdělení výnosu podniku: na př. v r. 1924 z celého výnosu obdrželi dělníci a úředníci firmy ve svých mzdách a platech skoro 80%, stát na daních atd. přes 12%, akcionáři a správní rada ve formě dividend a tantiem necelých 8%. Potvrzují se tu zkušenosti, na př. v Německu učiněné, o malém poměrně podílu kapitálu na celkovém výnosu podniku v protivě ku naukám (na př. marxistickým). Na dividendy vůbec připadlo od r. 1899 do r. 1924 celkem 67 milionů zlatých korun, na investice 125 mil. zl. korun — V části třetí se pak pojednává o sociální péči firmy.

Bylo by si jen přátí, aby tato instruktivní publikace byla i širší veřejnosti učiněna přístupnou. Režný.

Dr. Jaroslav Prokeš: Přehled sociálních poměrů a snah v době husitské. — »Žižkova doba.« Cyklus přednášek. Praha 1924. »Pam. Odboje.« 16°. Str. 37. Kč 4.50. — Autor přehledně shrnuje v této studii výsledky jiných prací o sociálních dějinách doby husitské. Nepřináší tedy sice žádných nových poznatků, ale právě ve shrnutí a přehledu látky záleží cena této publikace, zvláště když i nyní leckdy je nutno ještě korigovati mylné názory na význam husitské revoluce na sociální převraty v našich zemích. Ča.

JUDr. Josef Langhammer: Těsnopisecká služba v Národním Shromáždění republiky Československé. — Praha 1925. Stát. ústav těsnopisný. Otisk z Těsnopisných Rozhledů. Ročník III. Str. 10, 8°. — Moderní zařízení parlamentu vyžaduje i dokonalé služby těsnopisecké, již dosud nepodařilo se ničím nahraditi. Je proto velmi zajímavo, dozvědětí se podrobnosti a nahlédnouti do stenografické kanceláře velkého parlamentu a zejména do našeho nejen proto, že jde tu o institut naší ústavy, nýbrž, že naše N. S. při svých individuálních poměrech, zvláště mnohojazyčnosti, vyžaduje speciálních opatření. Dr. Langhammer informuje nás svým článkem zevrubně, odkrývá způsoby, jak lze technicky vyhověti jednacímu řádu sněmovnímu i jaké potíže se naskytají při provádění. Že organizace je dokonalá, lze viděti již z toho, že po konci schůze pravidelně nejdéle za hodinu bývá těsnopisecká zpráva hotova. Ovšem kladou se na naše stenografy požadavky nemalé, protože zapisují se vedle plenárních schůzí i schůze výborové. Ale vedle těchto zajímavostí, které nám autor zevrubně vysvětluje, má jeho článek i hlubší význam: ukazuje na důležitost stenografie zejména pro právníky a bylo by si přátí, aby právě naše kruhy dobře si ji uvědomily a pěstovaly.

Občanský zákoník v překladu pořízeném péčí tiskové komise spolku československých právníků Všehrd se všemi dodatky do doby nejposlednější a zákony s občanským právem souvisejícími vyjde v nejbližší době. Sbíрка tato bude publikována jako třetí svazek Zákonů československé republiky vydávaných Všehrdem. Činíce tuto předběžnou zmínku podotýkáme, že sbírka byla věnována péče co do uspořádání a úpravy a že cena její bude dostupná všem, kdož knihy této jakkoli budou potřebovati. V.